

פרוטוקול מס' 125

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
ביום ג', ט"ז בחשוון תשל"ו - 21.10.1975, שעה 08.30

נ כ ח ר : חברי הוועדה: י. ארידור - יו"ר
נ. אליעד
ח. אבו-דביע
י. בארי
א. גיבלבר
א. יריב
ב. צ. קשת
ד. קורן

מוזמנים: ד. ברזילי - ראש עיריית חדרה
ב. עוזיאל - עיריית ירושלים
מר רותם - משרד הפנים
א. לאור - משרד האוצר

מזכיר הוועדה: י. ברזני

ר ש מ ה : א. אדלר

הגרעונות הכספיים ברשויות המקומיות.

סדר-היום:

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. ארידור:

בישיבה הקודמת ביקשנו מנציג משרד הפנים למסור לנו אינפורמציה על אומדן הגידול בגרעון לפי פירוט הרשויות המקומיות, בגלל החליכים הכלכליים שאירעו בשנה השוטפת; את מספר המשרות, לפי פירוט הרשויות המקומיות, בהשוואה לסוף שנת הכספים הקודמת; השוואת תעריפי המסים ברשויות המקומיות השונות, גם בהשוואה להכנסה לגולגולת באותה רשות וגם בהשוואה לרשויות האחרות.

ג. אליער:

לפני שניכנס לדיון, אני מבקש לומר שלדעתי אנחנו עוברים על סמכותנו כוועדה. לדעתי אין מקום לוועדה מוועדות הכנסת לדון ביזמתה היא בענין כלשהו, עכ"פ לא בנושא נכבד כמו המצב הכספי של הרשויות המקומיות. הסדר הטוב מחייב שנהיה קשורים בתקנון. וסעיף 13 של התקנון אומר שאנחנו כבולים רק בנושאים שהועברו אלינו ע"י המליאה, כי אחרת יוצא שאין עוד טעם בהגשת הצעות לסדר-היום בכנסת.

חיו"ר י. ארידור:

הענין כבר הועלה בישיבה הקודמת, ע"י ח"כ גיבלבר, ונמסרה הודעה ע"י היו"ר. כוחו של חקדים בפרלמנט הוא לא פחות מכוחו של תקנון; הנוהג המקובל הוא שעניינים עולים בוועדות גם ביזמת חברי הוועדה, על אחת כמה וכמה כשהוועדה כולה מסכימה לדון בו. לפני זמן קצר בלבד שמענו שוועדת החוץ והבטחון התחילה לדון בנושא של פיסורין בתעשייה האוירית, עוד לפני שהוא הועלה לסה"י בכנסת.

ד. קורן:

ועדת חו"ב וועדת הכספים משמשות ככנסת-זוטה לענין תקציב הבטחון.

היו"ר י. ארידור:

אבל לא לענין פיסורין עובדים. מכל מקום, לא יהיה בענין זה דין מיוחד לרשויות הפנים. כל החלטה בנדון כשלעצמי אכבד כל דין שיחקבל.

מר רותם:

מקוצר הזמן שעמד לרשותי לא הספקתי להכין תשובות מדוייקות בהתאם לנוסח

השאלות של היו"ר.

מה שנוגע לאומדן הגידול בגרעון לפי פירוט ברשויות המקומיות, בקשר לחליכים הכלכליים האחרונים במדינה - אני מבקש להבדיל בין הפיחות האחרון ובין ההתייקרויות האחרות של 1975, שנלקחו בחשבון מראש, עוד בתחילת השנה. אנחנו חושבים שהפיחות האחרון מוסיף כ-40-60 מיליון לירות לגרעון. ואני מדבר על הפיחות האחרון, הגדול. כאמור, הפיחותים הקטנים נלקחו בחשבון מראש. ידענו שבמשך השנה תהיה עליה באינדקס של 24%-30%.

היו"ר י. ארידור:

ובכמה מתברר עכשיו שהעליה מסתכמת?

מר רותם:

עדיין איננו יודעים.

היו"ר י. ארידור:

אם כך, איך אתם יכולים לטעון שיהיה גרעון בגלל עליה נוספת באינדקס?

מר רותם:

את התהליכים הכלכליים הנזכרים
בשאלה חילקתי לשניים: העליה
הזוחלת של 24%-30%, והפיחות האחרון. הפיחות האחרון יוסיף, כאמור, לרעת
כ-40 עד 60 מיליון לירות לגרעון. וההוראה היא שאת זה צריך לספוג.
הגרעון הנוסף ל-1975 הוא בסביבות 400 מיליון, לפי תקציבים שנבדקו, על
סמך הכנסות והוצאות שנקבעו עפ"י כללים מסויימים, ול-400 מיליון אלה
עדיין אין כיסוי. בימים הקרובים ייפגשו שרי האוצר והפנים עם ראשי
השלטון המקומי, ואז יוחלט אם להעלות מסים או שהממשלה היא שתכסה את
הסכומים הללו.

לפי ההודעות של מרכז השלטון
המקומי, שלחלקן אנחנו מסכימים, אם הממשלה איננה יכולה לתת לרשויות
המקומיות מכספיה היא את הסכומים הללו - אין מנוס מהעלאת מסי הרשויות
המקומיות.

מה שנוגע למספר המשרות: לפי
מספרים שבידינו אין גידול במספר. להיפך. אני יכול להגיד שבשטח יש
ירידה במספר העובדים, ירידה שמדאיגה אותנו.

היור' י. ארידור:

מכאן שאפשר לומר שגידול במספר
העובדים איננו מצדיק העלאת
המסים?

מר רותם:

נכון. גידול במספר העובדים אינו
עילה להעלאת מסים. בשטח הטכני
אנחנו עומדים בפני משבר עצום; אין לנו מהנדסים וכו', ובמקום מנהלי
חשבונות בנגב מנהלות לנו היום חברות את החשבונות, דבר שעולה לנו יותר
משהייתה עולה תוספת עובדים. זאת התשובה לכל מיני פרסומים בעניין 5,000
עובדים מיותרים וכו'; אלו טענות שלא נבדקו (גם אם פה ושם יש מספר
עובדים מיותרים במקום כלשהו, מה שאני קורא "נכי הציבור", כפי שיש
ויהיו תמיד, אנשים שעובדים כבר שנים ואינם יכולים עוד למלא את עבודתם
במאה-אחוז אבל זאת איננה סיבה לזרוק אותם החוצה ולהפכם למקרי סעד,
שגם זה עולה כסף למדינה).

בענין מס לפי גולגולת - אין לנו
אינפורמציה מס-הכנסה על התפלגות ההכנסה לגולגולת לפי המקומות. אנחנו
מבקשים לקבל זאת כבר שנים, כי זהו סימן-היכר טוב ביותר לחלוקת המענק.
אבל עד כה טרם קיבלנו.

אני מקווה שתוך זמן קצר או כל
להביא לכם את סיכומי התקציבים של 1975.

היור' י. ארידור:

לא היתה לי דעה ברורה באיזו
מידה צודקת או לא צודקת הדרישה
להעלות את מסי הרשויות המקומיות, ובוודאי לא באיזו רשות. אבל לאור
האינפורמציה שמצויה בידי אלה שצריכה להיות בידם האינפורמציה - אינני
בטוח שהם בעצמם יכולים לקבוע למסקנות.

העליה הצפויה באינדקס, שעליה
מתבססים התקציבים המשוערים של הרשויות המקומיות, היתה של 24%-30%.
איננו יכולים בשלב זה להגיע למסקנה כלשהי האומרת שהעליה במודד בעקבות
הפיחות האחרון תהיה גדולה יותר. בפרט כשאומרים לנו שהגרעון המצטבר
מן הפיחות האחרון הוא 40 עד 60 מיליון לירות, ויש דרישה מצד הממשלה
לספוג אותו. כלומר, אם אנחנו מורידים את הפיחות האחרון, שלגביו יש
מדיניות ממשלתית כללית הורשת לספוג אותו - בוודאי שאי-אפשר לנבא
שהעליה הצפויה במודד במשך השנה השוטפת תהיה יותר מ-24% עד 30%. מכך
נובע לכאורה שאין שום הצדקה להעלאת מסים כלשהי בגלל ההתייקרות של
1975.

היו"ר י. ארידור:

בחון נוסף שוועדת הפנים הייתה צריכה לדעת: מנכ"ל משרד הפנים הודיע ברדיו לפני ימיים שיש גרעון צפוי נוסף של 400 מיליון לירות, שמתוכם משרד הפנים איננו מכיר בטענה לגבי 100 מיליון; 150 מיליון נוספים מקורם בטעות בחישובים של משרד הפנים - כלומר: החישוב שנעשה לפני תחילת שנת הכספים היה נמוך יותר והגרעון המצטבר האמיתי של הרשויות המקומיות גדול ב-150 מיליון לירות יותר מן החישוב הקודם.

לא הגרעון המצטבר. הגרעון לשנת 1975.

ב. עוזיאל:

זה אותו דבר. את הנתון הזה אני סבור שצריך היה להביא ולהסביר

היו"ר י. ארידור:

במשרד לווועדת הפנים, ולא דרך הרדיו.

אשר ליחידה הנוספת, של 150 מיליון, אינני מבין מבין היא נובעת, אם אינני יכולים עדיין לומר בוודאות בשלב זה שהמדר יעלה יותר מן הצפוי. ואני חושב שכאשר השלטון המקומי או משרד הפנים מחליטים להעלות מסים - צריך לפחות שיהיו לכך סיבות, ולא ענין של מצב-רוח כללי. ואם אין לנו כרגע נתונים על מס ממוצע לגולגולת, איננו יודעים באיזו מידה רשות מקומית מסוימת יכולה או חייבת להעלות את מסיה אלא שנוח לה לחיות בגרעונות ולקבל מימון ממסלתי, או באיזו מידה היא איננה מעלה את המסים משום שמצב תושביה הוא כזה שאי-אפשר לקחת מהם יותר. ואני חושב שאם לנו אין חשובה לכך - גם למוסדות האחריים אין חשובה.

150 מיליון הלירות הנוספות שחישבו שצריך לתת עכשיו לרשויות המקומיות בגלל הטעות בחישוב בתחילת השנה פירושה פחות מ-3% של התקציבים של הרשויות המקומיות.

שפירושו שצריך להעלות את המס ב-30%.

ב. עוזיאל:

נשארים עוד 150 מיליון ל"י, שהם ההפרש עד ל-400 המיליון הנזכרים.

היו"ר י. ארידור:

הסיבה היחידה לדרישה להעלות את המסים הייתה ההתייקרויות האחרונות. וכשאנו דנים מסיבה זו ויודעים שהתצפית הייתה צריכה להיות מבוססת על התייקרות של 24%-30% - התצפית הזאת עדיין לא נתכונה, אפילו עם הפיחות האחרון, ובוודאי לא בלעדיו. ואם גידול של 24%-30% כבר נלקח בחשבון בעת הכנת התקציב - היכן הצדקה לתבוע מימון נוסף של 150 מיליון ל"י?

יש מצב גרוע ברשויות המקומיות, ודרוש צעד דראסטי כדי לעזור להן.

ד. קורן:

אני מציע אפוא שנשמע ממשרד הפנים, ממשרד האוצר ומהרשויות המקומיות איך בדעתם לפתור את הבעיה הקרדינלית על מנת שהרשויות המקומיות יעבדו בעתיד מתוך איזון.

היו"ר י. ארידור:

בישיבה הקודמת הוסבר הדבר. על סה"כ של הוועדה שתי הצעות, בענין בעיות

המימון הכולל של הרשויות המקומיות. כרגע אנחנו דנים בענין אחר: היות והיתה דרישה להעלות את המסים ברשויות המקומיות, החליטה הוועדה לדון כדגערק בקטע זה של הנושא, בנפרד מן השאלה הכוללת של מצבן הכספי של הרשויות המקומיות.

ב.צ. קשת:

לי נראה שאנחנו הולכים בדרך לא נכונה. אינני חושב שהבעיה היא כזו שתיאר היו"ר. עובדה שיש ברשויות המקומיות מצב מסויים, בין אם מקורו בטעות או בחישוב מוטעה. אין טעם לשאול היום מניין נגרמו ההתייקרויות. אנחנו יודעים שבכל יום יש התייקרויות במשק, כפי שיודעת כל עקרה-גיה וכל ראש עיר שצריך לשלם משכורות. ועובדה שחסרים לרשויות המקומיות כמה מיליונים שבלעדיהן אין הן יכולות להמשיך לתפקיד - ואינני ח'צה להזכיר את הדוגמה של ניו-יורק.

אני כשלעצמי נוטה לקבל את הערכת השלטון המקומי. אני עובד אתם שנים, ומכיר את העניין, גם אם הם מגזימים פה ושם, ב-20 מיליון. לא בכך הבעיה. השאלה היא איך פותרים את העניין. ולכן צריכה לעמוד לפני ועדת הפנים שאלה אחת: על מה בסופו של דבר נמליץ. כי אנחנו חייבים לקבל המלצה כלשהי. איננו יכולים לומר: אין לנו שום המלצה. האם אנחנו ממליצים לרשויות המקומיות להעלות את מסיהן, או שאנו תובעים מן האוצר לפתור את הבעיה? כלומר, משרד האוצר והפנים חייבים לתת לו מחר תשובה: או שהם מאפשרים לרשויות המקומיות להעלות את מסיהן, או שהם פותרים את בעיותיהן בדרך אחרת. בפרט כשמבנה השירותים ברשויות המקומיות כולו מלאכותי; תפקידים רבים שהיו שייכים מלכתחילה לרשות הממלכתית הועברו לרשויות המקומיות, והם שמסבכים אותה בהלוואות, בריבית-דריבית וכו'. ועדת הפנים חייבת אפוא לתבוע תשובה מן הממשלה האם היא עומדת לכסות את הגרעונות הללו, ואם לאו - אנחנו מצדנו נאפשר לרשויות המקומיות להעלות את מסיהן.

היו"ר י. ארידור:

את עמדת האוצר שמענו בעקיפין: הוא מתנגד גם להעלאת מסים ברשויות המקומיות וגם לתוספת מן האוצר. אבל בשמע עכשיו עמדה מוסמכת של המשרד.

א. לאור:

הבעיה ידועה, ואיננו מתעלמים ממנה. הבעיה היא שאין תמונה עדכנית של התקציבים ועל פרעון המלוות, ומה שידוע עכשיו לא היה ידוע לפני 4-5 חודשים. כלומר, לא היה ידוע שיש גרעון כזה, ולא טיפלו בדבר. אלא לאחר שהצטברו הנתונים השונים על פרעון המלוות, השפעת ההצמדה וכו', התגלתה התמונה של הגרעון החזוי בתקציבי הרשויות המקומיות בשנה הנוכחית. משרד הפנים, אגף התקציבים ומרכז השלטון המקומי נמצאים במגע מתמיד בנושא זה. השאלה איננה רק איך לסגור גרעון אד-הוק, אלא מנסים בכנות למצוא פתרון לטווח ארוך לשאלת דרכי המימון של הרשויות המקומיות. במסגרת זו פעלו כמה צוותים, שהעלו פתרונות מרחיקי-לכת, כדי שלא נעמוד במצב שמדי פעם מגיעות הרשויות המקומיות לסף משבר והממשלה חייבת לחלצן ממנו באמצעי חירום; שלא יהיה מצב שהרשויות המקומיות חירגות ממסגרת התקציב כפי שאושר. כן דנים במקורות ההכנסה של הרשויות המקומיות, כדי להבטיח להן פעולה מסודרת. יש לי הרגשה שאנחנו מתקרבים לסיכומים די חשובים בנושאים אלה. ביום ה' הקרוב או ביום ב' שלאחריו תהיה ישיבה עם מרכז השלטון המקומי, שבה תביא הממשלה הצעה די מגובשת.

אם דנים בנושאי הגרעון צריך גם לזכור שחשוב לא רק לסתום פערים ל-1975 ו-1976, אלא לדאוג לכך שהדבר לא יחזור שוב בשנים הבאות.

מה שנוגע להעלאת המסים - אישור המסים ברשויות המקומיות הוא כמכותר של שר הפנים. אם הרשויות המקומיות רוצות להעלות מסים - הן חייבות לקבל אישור של שר הפנים. עמדת האוצר הייתה שניתנה התחייבות שלא יועלו המסים ברשויות המקומיות בשנה זו. ואם בתחילת שנת הכספים עמדו הרשויות המקומיות להעלות את מסיהן וההעלאת בוטלה תמורת פיצוי שניתן להן - זהו חלק מהמרכיב של מו"מ על מסים, שכר, העלאת מחירים, ביטול סובסידיות וכו'. גם אם נניח שלא יעלו מסים בשנת 1976 אין זה אומר שהגרעון יהיה קיים; חובה למצוא דרך לכסות אותו. והדרך הטבירה

א. לאור:

לצמצום הגרעון היא קומבינציה של הקטנת הוצאות ברשויות המקומיות והגדלת השתתפות של הממשלה. הויכוח בוודאי ייסוב על משקלו של כל אחד משני המרכיבים הללו.

איילו הוצאות אחם מציעים להקטין?

הינ'ר י. ארידור:

א. לאור:

זה תלוי בהיקף. כל גוף ניתן ליישור, ויש הרבה פעולות שאפשר לבטל, החל בפעולות מוציציפליות וכלה בשירותים נוספים שהרשויות נותנות. הכל תלוי כאמור בהיקף הסכום. לא דומה דרישה לקיצוץ של 50 מיליון עם דרישה לקיצוץ של 200 מיליון. כרגע עדיין אינני יכול לומר בכמה נציע לקצץ, כי הנושא טרם הוחלט בדרג שבין השרים.

ב. עוזיאל:

אין הרבה הזדמנויות לשלטון המקומי להעלות את המסכות המשובות שאליהן

הוא נקלע עקב פגישה לא מסודרת עם משרד האוצר.

התקציב הרגיל של הרשויות המקומיות הוא 5 מיליארד לירות לשנה. למימון התקציב הזה יש רק שני מקורות: או ע"י מיסוי על הציבור, או כיסוי ע"י הממשלה. מה שנוצר במדינת ישראל הוא שכאילו יצרו דרך שלישית לכיסוי התקציב הזה: גרעון. גרעון פירושו שעיריה לוקחת משיבת-יתר בבנק, עד כמה שניתן לה; איננה משלמת לספקים - עד כמה שניתן לה; אוכלת רכוש של עצמה - ולצדדי הרכוש הציבורי במדינה מוחזק בצורה לא מניחה את הדעת. אבל גרעון איננו מקור למימון, אלא הוא מקור למימון רע. ובין שני המקורות הללו חייב העסק ליפול: או שהממשלה תתן, או שהציבור יתן.

אנשי השלטון המקומי הגישו תחזית

לשנה השוטפת. גם אנשי האוצר הגישו תחזית, וגם אנשי משרד הפנים. והסטיות אינן גדולות. לא קשה לאמוד את תקציבי הרשויות המקומיות לשנה אחת מראש. הפעילויות בשדה אינן משתנות כל-כך בשנה אחת. מדובר באותו סעד, באותן כבישים, אותם מים, אותו חינוך וכו'. משלוש התחזיות הללו, השלטון המקומי דיבר על תקציב חזוי של 5,2 מיליארד, משרד האוצר דיבר על 4,5 מיליארד, ומשרד הפנים דיבר על פשרה מסויימת, כשהיו סעיפים שלגביהם היתה המחלוקת גדולה יותר, וסעיפים אחרים שלגביהם היתה המחלוקת קטנה ביותר. מכל מקום, התחזית היחידה משלוש התחזיות הללו שמתאמת היא לצדדי זו שלנו. והשלטון המקומי מכין את תחזיותיו עפ"י הנחיות של משרדי הממשלה. לא היתה שנה בה לא תיקן האוצר דברים שתכנן הוא עצמו מראש. ואילו לרשויות המקומיות המכשיר הזה של ויסות אמצע-שנתי לא קיים. כשאנחנו מדברים על תחזית של עשרים-וכמה אחוזים תומפת אינדקס - לא די שאתה אומר שכבר עברה מחצית שנת התקציב והאינדקס לא עלה במידה שמצדקה זאת. אנחנו יודעים כבר היום שהאינדקס בחודש הבא, ב-15 בנובמבר, יעלה ב-6% בערך.

אבל זה חלק מדיניות הספיגה הכללית.

הינ'ר י. ארידור:

ב. עוזיאל:

אנחנו כבר יודעים, בשלב זה, שיש חריגה בולטת מעבר למתוכנן. לא צריך לחכות לסוף השנה כדי לדעת את זה, את השפעת הצעדים האחרונים של האוצר. ההשפעה לחצי שנה במערכת של השלטון המקומי מסתכם הדבר בהיקף של 150 מיליון ל"י.

ועדת הפנים ואיכות הסביבה
21.10.75

היו"ר י. ארידור:

אתה אומר שהיקף ההתייקרות מהחודש הזה הוא 150 מיליון ל"י?

ב. עוזיאלי:

בעקבות ההתייקרות של החודש הזה - לחצי השנה הקרובה.

היו"ר י. ארידור:

אבל מר רותם אומר שהיקף הוא 40 עד 60 מיליון.

ב. עוזיאלי:

אני סופר את הצאן שלי והוא סופר את הצאן שלו, ואני אחראי לספירה שלי. אם ההיקף התקציבי הוא 5 מיליארד, וכמעט כולו למעשה צמוד למדד; כי פרעון מלוות צמוד למדד (אנחנו המשק היחיד במדינה שיש לו עוד הלוואות צמודות), מערכת ההוצאה שלנו יותר מאשר צמודה למדד (מערכת הוצאת האשף, ההוצאה למים וכו') - הרי שאנחנו יותר מאשר הממשלה בנויים על רכישות מיידיות, כי הממשלה בנויה יותר על שירותים. אני, החי בשדה וצריך לקנות את ליטר הדלק כדי לחת את השירות, צמוד להתייקרות היום-יומיות שבשדה.

כשאתה לוקח את כל העקומה אתה רואה שאנחנו צמודים כמעט היצמודות מלאה לאינדקס על הטך הכול, כאשר יכולת התמרון שלנו קטנה יותר. כי אתה צמוד כאמור להוצאה בשדה, למחיר האספלט לכבישים, מחיר הציוד להוצאת אשפה וכו'.

היו"ר י. ארידור:

גם כשיש חילוקי דעות בין 49-60 מיליון ובין 150 מיליון - אי-אפשר לטל את הטענה של מר רותם שזה נובע מההתייקרות של הפיחות האחרון, שהיא התייקרות בספגת. והם מכירים ב-150 מיליון לירות נוספות, בלי קשר עם ההתייקרות הזאת.

ב. עוזיאלי:

מיד אניע לשאלת הספיגה.

אחת ההצדקות להטלת מסים בממשלה למשל היא שפרעון המלוות איננו כלול בתקציבים המשרדיים. אצלנו בעיריות פרעון המלוות מונח במחלקות עצמן. לעיריית ירושלים יש השנה פרעון מלוות של כ-100 מיליון לירות. ואתחילי כוללים להכפיל זאת פי 10 ולקבל את ההיקף הארצי. מזה יותר ממחצית מונח במחלקה לחיבון. פרעון מלוות בממשלה - המשרדים אינם נדרשים לספוג. בעיריה זהו חלק מן המערכת. לכן חלק מהדברים הללו אינם ברי ספיגה גם אצלנו. וגם יכולת הספיגה שונה. יכולת התמרון שלנו קטנה יותר מאשר במשרדי ממשלה, גם אם בממשלה אומרים שהמשרדים יספגו את ההתייקרות אצלנו לספוג פירושו שבכל יום יצאו לא 50 מכוניות לאסוף אשפה, אלא פחות.

זה נוסף לויכוח של תחילת השנה על גודל התקציבים. בתחילת השנה נותרו קרוב לחצי-מיליארד לירות בלתי מכוסים במחלקות, ואמרו: תספגו, או נראה במשך השנה. רק לא אמרו מניין ניסח את הכסף. כל המספרים הללו הם לשנת 1975, ולא גרעון מצטבר. וגם אם נמצא פתרון או-הוק ל-1975, ויפתרו את הבעיות ב-1976 ואילך - עדיין צריך יהיה לטפל בגרעון מצטבר שעבר את החצי-מיליארד בסך-הכל בשלטון המקומי. כלומר: משכורת החודש בשלטון המקומי כבר איננה בטוחה. אותו חצי-מיליארד של תחילת שנה, שלחלקו היה בינתיים הסדר כזה או אחר, שאליו נתווספו עוד 300 המיליונים הנוספים - הכל מצטרף לאותה התייקרות של ארועי 1975 שעדיין לא כוסתה ושצריך לכסותה או ע"י הממשלה או ע"י הטלת מסים. וכבר שמענו בימים האחרונים, זו

ב. עוזיאל:

הפעם הראשונה, את המלים "קיצוץ שירותים". האוצר הודיע הנוקר שהממשלה תתכנס לשישייה כלכלית מיוחדת לקראת הדיון על התקציב, כשבפעם הראשונה אמרו את האמת: קיצוץ שירותים.

אם אנחנו נצטרך לכסות את 150 המיליונים ע"י העלאת ארנונה כללית - וזה המס שעליו מדובר - פירוש הדבר העלאה של 30% בארנונה הכללית. אם יעלו את הארנונה הכללית במדינה ב-30% האימפאקט הזה יהיה 150 מיליון ל"י. מה גם שהשנה יש לנו טיבוק מיוחד: השנה העלו כל הרשויות המקומיות את המסים ב-50%, והאזרח קיבל את הודעת החיוב במס כשכתוב בה כך: המס לשנה זו הועלה ב-50%, אלא שאת 50% הנוספים הללו שילמה עבורך המדינה. לשנת 1976 ישלם אפוא האזרח ממילא עוד 50%. ואם נעלה השנה עוד ב-30% - הגידול לאזרח יהיה ב-95%.

ב.צ. קשת: וזה מחייב מהשנה הבאה, ללא כל דיון חדש ואישור נוסף?

ב. עוזיאל:

ה-50% הללו יחולו אוטומאטית, ללא פעולה נוספת מצד העירייה. אם יהיו המסים בשנה הקרובה זהים לאלה של השנה הזאת - ישלם האזרח 50% נוספים ללא כל פעולה נוספת מצד העירייה, כפי שנעשה במס רפוש כבר שנים. אלא אם כן הממשלה תודיע שוב שגם בשנה הבאה היא תשלם את ההפרש עבור האזרח.

הינ'ר י. ארידור:

כשאתה מדבר על העלייה הצפויה במדד, של 24%-30%, והעלייה בלי הפיחות האחרון היא בערך 6%, 7% או אפילו 8%, כשהתחזית של ההעלאה בעקבות הפיחות האחרון בחודשים הקרובים היא 5%-6% - לבוא ולהגיד שהתצפית היום, באוקטובר, היא, מעבר לתחזית של 24%, לכך הייתי אומר שעדיין אין בסיס.

ב. עוזיאל:

השירות הפיזי שניתן ע"י הרשויות המקומיות בשדה - ביה"ס הפתוח, הוצאת האשפה, לשכת הסעד וכו' - דומה יותר למה שהוחלט בוועדת הכספים של הכנסת לגבי העלאת תעריפים של שירותים שאינם ניתנים ישירות ע"י הממשלה: תעריפי הדואר, חשמל, אגרת טלביזיה, אגרו וכו', תעריפים שהועלו או שסובסדו בגלל אותם תחשיבים. יותר מאשר ההשוואה עם משרדי הממשלה עצמם, שלגביהם אמרה הממשלה שהם יספגו. כי השירותים שלנו דומים יותר לאלה שהוכר שצריך לתת להם תוספת. כי אנחנו פרושים כשירות בשדה.

עכשיו למלה "יעול". כשירות פרונטלי בשדה, בעיקר בנושאי רוחה, כוח-האדם שלנו הוא-הוא השירות: המורה, הגנן, מוציא-האשפה, העובד הסוציאלי. שותי-חה יש בעירייה פחות מ-10%, כשכל האחרים הם צבאות של עובדי שירות ישרים.

י. בארי: גם 10% זה פי שנים יותר ממה שהיה מוכן מר אילון להודות.

ב. עוזיאל:

מר אילון אמר שמתוך התקציב העירוני 4% בלבד הם עובדי שירות, ואילו אני מדבר על האחוז מכוח האדם.

ב. עוזיאלי:

הבעיה היא איך אתה עושה את השירות, איך אתה מוציא אשפה; אם באמצעות פחים, שאז אתה זקוק ל-9 אנשים על כל מכונית, או באמצעות מכולות, שאז אתה זקוק רק לשני אנשים למכונית. המערכת מתייעלת במדינה, אבל לא עי"כ שאתה בא וצועק "פיטורי עובדים". מה גם שבשירותים סוציאליים, בשירותי רווחה וכו' הצעקה כלפינו היא הפוכה. יש עכשיו תכנית להכניס בכל בית-ספר עובד סוציאלי. בעיריית ירושלים פירוש הדבר תוספת של 150 עובדים. הוא הדין בתוספת מתנ"סים. כל תוספת של מתנ"ס היא כולה תוספת עובדים: מדריך, מנקה, מדריך-ספורט, רכז חברתי וכו'. והלחץ לתוספת עובדים גדול דווקא בשטח זה. וכבר הודיע שר הסעד שחסרים במדינה מאות עובדים סוציאליים. כי "שירותים" אינם רק שירותים במובן של ילי, אלא גם במובן חיובי; אנחנו רוצים להיות מדינה מסודרת.

יעול אין פירושו אפוא רק פיטורי עובדים, אלא עבודה בצורה חדשנית יותר. הרחבת המערכת האוטומטיבית של הרשויות המקומיות היא חלק מהיעול, כמו מערכת מים עם בקרה מרכזית על המערכת כולה, שאיננו צריכים לשלוח עובדים על כל שסתום בעיר. פיטורי עובדים אינם מטרה לעצמה, וכמטרה לעצמה אין בהם פתרון.

לשאלת היו"ר: הלוואה שנעמוד בעליית

אינדקס של 24% בלבד. התחזית בתחילת השנה הייתה של 2% לחודש. עליות המחירים האחרונות שהיו בשדה לגבי הציוד והדברים שהעיריית רוכשות היו גדולות הרבה יותר. גמרנו עכשיו לרכוש את כל הציוד לשנת הלימודים. יש עליות במחירי ריהוט של בי"ט ב-70%-60% בשוק (מכרזי מע"ץ). אינני יודע מה קורה פה, אבל זה במכרזים פתוחים חפשיים בשוק.

ד. ברזילי:

תקציב עיריית ירושלים מהווה 10% מכלל תקציבי הרשויות המקומיות. תקציב עיריית חדרה מהווה כ-1% מכלל התקציבים (גם מכלל התושבים). מניחוח שני התקציבים הללו אפשר ללמוד מה האמת בתקציב כפי שמוגש. ברוב הרשויות אושרו התקציבים סופית רק עכשיו; כלומר חצי שנה עברו הרשויות בתקציבים לא מאושרים. ואי-אפשר היה לעמוד בהוראה של משרד הפנים לא להוציא אלא על בסיס של השנה שעברה. יש שירותים מסויימים שבאים היום לאשר אותם כבר לאחר מעשה. כי אם מאשרים היום תקציב של קייטנות שנגמרו כבר לפני חודשיים, ודורשים לקצץ - זה לא אקטואלי. התקציב בנוי על הכנסה ממקורות מסויימים. ולא רק מקורות של מסים או של הממשלה. יש למשל הכנסה מאגרות בניה. באף רשות מקומית זה לא התממש השנה. וכשישבנו על התקציבים בינואר או במרץ השנה - עוד לא צפינו את הקטסטרופה שתהיה בבניה. כשהגדילו את מס שבח מקרקעין ההנחה של האוצר הייתה שהכנסה מס זה תהיה השנה גבוהה הרבה יותר, בעקבות מסי העברה על טרנסאקציות. נכון שיש הבטחה של האוצר שהכנסות אלו במידה ולא יאומתו יכוסו במסגרת של התחייבות של משרד הפנים או האוצר. אבל מתי זה יכוסה? רק בסוף השנה, כשהתברר שזה לא אומת, ואז ידרשו לקצץ, ורק ביולי נקבל את ההפרש. הוא הדין גם בסעיפים אחרים שמתאזנים יפה בספר התקציב אבל הם רחוקים מלהיות ממשיים בשטח.

מצד שני, ההוצאות הן די דחוקות.

קציני התקציבים חותכים בבשר החי, והדבר חייב להתבטא במציאות בשטח. כשהיה הפילות של 10% - המחירים עלו בהרבה יותר. בענף הבייה למשל נכון שאנחנו מקבלים תוצאות מכרזים זולות יותר מאשר במרץ. אבל בשירותים הרגילים המחירים גבוהים הרבה יותר.

הנזילות שלנו מבחינת נושא התשלומים היא אפס. ולכן השירותים שאנחנו קונים בשוק החפשי יקרים יותר לרשויות המקומיות, יותר מאשר לכל אדם שבא עם כסף מזומן. העובדה שלספקים שלנו אנחנו מנכים מס-הכנסה של 7,5% במקור פועלת גם היא לרעתנו, כי הקבלן

ועדת הפנים ואיכות הסביבה
21.10.75

ד. ברזילי:

מקבל לכיסו את כל ה-100%; את ה-7,5% הוא מוסיף למחיר. וההוצאות שלנו למימון, בגלל העובדה שאנחנו נמצאים בפיקוד של כ-450 מיליון לירות בכספים שמגיעים לרשויות המקומיות מהמשרדים השונים, יש לה משמעות עצומה בכסף. הרי אנחנו משלמים את זה. אם אני דוחה תשלום לספק או לקבלן - בסופו של דבר אני משלם ריבית. והדבר הזה איננו מקבל ביטוי בתקציב. אם ההתייקרות הממוצעת במשק הייתה 2% לחודש, בשדה זה היה הרבה יותר.

אם מדברים על עלות כוח האדם, אילו יכולנו להחליף 25% מכוח העבודה שלנו - נדמה לי שבמקומו אפשר היה לעשות אותה עבודה בתוספת של 10% בלבד (במספרים כלליים), בתנאים שהם פוחלפו בכוח עבודה טוב ויעיל. עי"כ אפשר היה לייצל את השירותים. אבל אינך יכול לקלוט היום כוח עבודה מקצועי, יעיל, בגלל רמת השכר שמשלמים ברשויות המקומיות, ואנחנו מחפיים על כך עי"כ שבחלק מסויימים מן השירותים אנחנו מחזיקים שני עובדים לא יעילים במקום עובד-ורבע יעיל.

ולמה אותם שני העובדים אינם הולכים לייצור, אם אכן רמת השכר בעיריה כל-כך נמוכה?
ג. קורני:

אין מהנדסים ברוז הרשויות המקומיות שאפשר לומר עליהם שהם קליבר. גם היום, בשפל הקיים בתעסוקה, הם מקבלים בשוק החפשי יותר. ועדת הפנים כבר דנה פעם בשאלה של יועצים משפטיים בשירות העירוני. מה שאנחנו מקבלים בשטח זה זה "בררה". החוק מחייב אותי היום להחזיק בעיריה מבקר-עיריה. אינני יכול להשיג מבקר.

יפה מאד לדבר על יעול. אבל דרוש די הרבה אומץ, כראש רשות, אפילו שנתיים לפני בחירות, להכריז: אנחנו רוצים להעלות מסים. אני חושב שזוהי אחת הרעות החולות שלנו, שאין אומץ להכריז על כך.

לאו דווקא. דווקא אותם מועמדים שהיה להם האומץ להכריז על כך לפני הבחירות - קיבלו דוב בבחירות.
ח. רותם:

כשהייתה ההחלטה האחרונה להעלות את המסים ב-50% - בחדרה היה לנו אומץ להעלות ב-70%. אבל עובדה שבשנת בחירות לא נוח להעלות מסים.

תפקידה של הרשות המקומית הוא לספק שירותים. לא ללא תשלום נגדי. אין שום הצדקה ואין שום יכולת היום במדינה שמישהו יתן משהו למישהו אחר ללא תמורה. אם הממשלה מוכנה לכסות לנו את כלל השירותים - אני אינני בעד זה, אבל לא אנחנו נהיה נושא-הדגל של העלאת מסים דווקא במקרה כזה. אנחנו עושים זאת מחוסר ברירה. אם האוצר יכול לממן לנו - שיממן. אחרת אנחנו חייבים להעלות את המסים לתושבים.

אנחנו עושים עבודות פיתוח, כשהעבודה בחלקה מתקצבת בהלוואות פיתוח בסכומים קצובים. למשל, אנחנו מקבלים תקציב לבניית כיתה, בהי 200 אלף ובשפלה 80 אלף לירות לכיתה של 100 ממ"ר (כולל חלק מהשירותים). אם אתה מצליח לגמור בהלוואה שקיבלת - מצבך טוב. אבל אם זה עולה לך יותר - וזה עולה לך יותר, וזה לא כולל את כל הפיתוח שמסביב לביה"ס או קנייית הקרקע עבור ביה"ס, אם אתה צריך לקנות את הקרקע - את

ד. ברזילי:

ההפרשים אנחנו מגלגלים. ולבניית מקלטים אתה מקבל הלוואה לכיסוי 90% מהמקלט בלבד, כשאת יתרת 10% אתה צריך למצוא בעצמך, ופירוש הדבר גרעון.

א. לאור:

בענין אומדן ההוצאה לשנת 1975:-
אומדן ההוצאה שלפיו נגנתה המסגרת של תקציב הרשויות המקומיות והשתתפות הממשלה היה 4,8 מיליארד (ולא 4,5 מיליארד כפי שנאמר כאן). הפער של 200 מיליון בין 4,8 מיליארד ו-5 מיליארד לפי חישובי הרשויות המקומיות נובע מתיקונים באומדן פרעון מלוות, שבתחילה חשבנו שיהיה כ-800 מיליון וזה קפץ ל-1,1 מיליארד.

ד. ברזילי:

שעל זה אין לנו שליטה.

א. לאור:

מצבת המלוות של הרשויות המקומיות, יתרת הקרן, גדלה בשנתיים האחרונות ב-2 מיליארד ל"י. פרעון המלוות בשנה הבאה אנחנו חוזים שיהיה 600 מיליון לירות יותר מאשר השנה, כלומר: 1,8 מיליארד לירות בשנה הבאה. כלומר, הסעיף הזה קשה מאוד לחיזוי, ויכולות להיות בו תנודות גדולות מאד. ואם לא חזינו נכון - הרי זה בעיקר בסעיף הזה.

ד. ברזילי:

לדאבונו, ההערכה שלנו - שנראתה בשעתו כפער גדול מדי לעומת ההערכות של משרדי האוצר והפנים - היא היום הקרובה ביותר לאמת.

מר רוטם:

הצרה היא שאנחנו רואים היום את התמונה מזווית אחת בלבד, במקום לראות את התמונה הכוללת. קצב עבודות הפיתוח היה גדול יותר משצפינו מראש. זה היה מקור הטעות, כפי שהסביר מר לאור.

אני רוצה להסביר מהו המצב הקופתי האמיתי של הרשויות המקומיות היום, כפי שאני רואה אותו.

הגרעון ל-31.3.75, הגרעון המצטבר, לפי הדיווחים שיש לנו, יגיע לקרוב ל-380-וכמה מיליונים. או, במספרים עגולים, 400 מיליון. לאחר שעברה מחצית השנה חסרים לנו כבר עכשיו כ-200 מיליון לירות שאין להם כיסוי ע"י הממשלה, ועוד 200 מיליון למחצית השנה הקרובה.

נוסף לכך יש פיגור בגביית ההכנסות הן מהממשלה והן ממקורות נוספים, של לפחות 500 מיליון ל"י.

ד. ברזילי:

בריבית של 2% לחודש זה 10 מיליון לירות לחודש.

מר רוטם:

לדעתי האסון כולו לא בא מהתקציב הרגיל אלא מתקציב הפיתוח של השלטון המקומי. על מיליארד-וחצי, שהם היום ההערכה של תקציב הפיתוח, מקבלים שליש הלוואת פיתוח בתנאים רגילים, ושני-שליש צריכות הרשויות המקומיות לגייס משוק ההון הקשה, כלומר: מיליארד לירות הן חייבות בכל שנה לגייס ע"י הלוואות בתנאים קשים מאד. אבל גם שם היום פיגור במימון, של

מר רותם:

300 מיליון לירות שלא הצליחו להשיג. אני מגיע אפוא לפיגור קופתי היום של 1,4 מיליארד לירות, וזה מתבטא במשיכות-יתר בבנקים, בהלוואות לזמן קצר וכו', דבר שעולה לשלטון המקומי 420 מיליון לירות לשנה הוצאות מימון. לכך הכנסנו בתקציב 208 מיליון לירות. כלומר, במשך השנה של לנו עוד 200 מיליון לירות הוצאות מימון שעדיין אין לנו כיסוי להם, וגם הסכום הזה גדול בכל שנה. זה הדבר שלוחץ על הרשויות המקומיות, וזה נוסף על כך שהן משלמות לקבלנים מחירים גבוהים יותר. כי הקבלנים עושים להם חשבון שהם צריכים לשלם 40% ריבית כי אינם מקבלים את הכסף בזמן ולא באשראי מכוון, והם צריכים ללכת לשוק החפשי, למימון הקשה, עם הצמדה וכו'.

כאן המחלה של השלטון המקומי, שלממשלה עדיין לה היתה לה תרופה. לכן בא הלחץ. הלחץ לא בא משום שעכשיו חסרים לרשויות המקומיות 300 מיליון לירות לשנה הזאת. הלחץ הוא באותם 1,4 מיליארד לירות שמחייבים פתרון, או הפסקת שירותים; והפסקת שירותים פירושו הפסקת שירותים למעוטי היכולת בעיקר. מכאן לדעתי יש הצדקה מלאה להעלות את המסים ברשויות המקומיות. כי הרשויות המקומיות מוכרות שירותים, ומשרד הפנים סבור שהדבר צריך להתבטא בתוספת יוקר, כמו שעולים המחירים של כל יתר השירותים לאזרח, לחם וחשמל וכו'.

י. בארי:

ההבדל הוא בכך ששירותים אחדים אתה יכול לקנות או לא לקנות, כרצונך, ואילו בעד השירותים הללו אתה חייב לשלם בין אם אתה רוצה לקנות אותם ובין אם לאו.

מר רותם:

גם לחם וחשמל ומים אתה חייב לקנות, ואתה משלם עבורם יותר.

אני מוכן לקבל כל ביקורת על מידת העלות של כל שירות, אם היא בזבזנית או לא. על כך יש פיקוח ציבורי, משום שזהו באמת קרטל. אבל העקרון צריך להיות שזהו שירות, ובעד שירות צריך לשלם, והדבר צריך להתבטא במדיניות שכר, בתוספת יוקר וכו'. כיום החשלום לרשות המקומית אינו עומד בשום יחס לכל חשלום אחר במדינה.

י. בארי:

כבר הערתי בישיבה קודמת שבמדינת ישראל אין קשר בין מנגנון לשירותים. אינני מקבל שקיצוץ במנגנון הוא בהכרח קיצוץ בשירותים. אבל לא על זה אני רוצה לדבר היום. היום אני רוצה להעיר מספר הערות לדבריו של מר ברזילי.

האמת היא שהמינהל הציבורי במדינת ישראל שקוע בבוץ. ואינני מקבל שהשכר שהמינהל הציבורי מוכן לשלם הוא הגורם הקובע אם פלוני-אלמוני שנחשב ככוח מעולה מצטרף או לא מצטרף לשירות הציבורי. עכ"פ, לא זה הגורם הקובע.

ב. עוזיאל:

תלוי באילו רמות.

י. בארי:

אנחנו יכולים לראות שני אנשים שממלאים אותו תפקיד בשירות מסויים, אחד מהם מתמסר ומשתדל, והשני מקבל אותו שכר ומתבטל ואינו עושה כלום. ואני מודיע שאם נעלה את השכר ונוסיף להם עוד 2,000 לירות - הפער ביניהם ויחסם לעבודה לא ישתנה. אותו שכיר במנגנון ציבורי שמוכן לקבל שכר ולא לתת תמורה - ינהג כך בין אם יקבל אלף לירות ובין אם יקבל 5,000 ל"י.

ועדת הפנים ואיכות הסביבה
21.10.75

מר ברזילי דיבר על משיכת כוחות
חדשים מבחוץ.

ב.צ. קשת:

נכון שזה תלוי גם ברמות. כי אם
טוענים כלפי עובדי נקיון בעיריית
ת"א, שעובדים שלוש-וחצי שעות ומקבלים שכר עבור שמונה שעות - - -

י. בארי:

זה ענין של נורמות.

מר רותם:

נכון. אבל יחד עם זה אנשים אינם
רצים לעבודה הזאת. משום שיש גורמים
אחרים, נוסף על השכר, אשר מניעים את פלוגי-אלמוני לעבוד או לא לעבוד.
אינני משוכנע שכל מי שעובד בפרקליטות המדינה ומופיע בניהמ"ש העליון
עושה זאת רק למען השכר.

י. בארי:

אם מר רותם משתמש בביטוי "מכירת
שירותים" ואומר שיש מעין קרטל - זאת איננה כל האמת. משום שנוסף על כך
שיש קרטן, אתה גם מחייב את האזרח לקבל את השירות הזה, רוצה או לא
רוצה. אולי צריך לעשות כאן מה שעושים בארה"ב: אדם קם בבוקר ורואה שלא
ניקו את הרחוב - הוא מרגיש ששילם כסף מבלי לקבל תמורה, ומפסיק לשלם.

מר רותם:

אילו שילם את המחיר המלא עבור
השירות, היה משלם הרבה יותר בעד
הרבה פחות.

ב.צ. קשת:

נשאלת השאלה: מה לעשות עם אותם
300-400 המיליונים החסרים?

ב. עוזיאל:

אי-אפשר להגיד שהרחוב במדינה
מלוכלך. הרחוב הנדיף במדינה הוא
שמלוכלך. לא ייתכן כך להציג מערכת שלמה.

י. בארי:

אני מתנגד להעלאת המסים ברשויות
המקומיות. עמדת לגבי העלאת מסים
היא שלילית. אני חושב שניתן לעשות הרבה יותר כדי שהאזרח ישתכנע שבאמת
צריך לדרוש ממנו מסי-יתר על אלה שהוא משלם היום, גם בשים לב למערכת
המסים הכוללת, כדי שירגיש דווקא ברשות המקומית שאכן הוא מקבל תמורה
עבור כספו. ומרבית האזרחים אינם מרגישים כך היום, ולדעתי בצדק.

מר רותם:

אילו שילמו יותר - היו צועקים יותר.

א. יריב:

אני רוצה להבין מהי למעשה מונתו
של ח"כ בארי: האם הוא אומר לא

תוספת מסים ולא תוספת מן הממשלה?

י. בארי:

היחס בין הרשות המקומית והממשלה
הוא סוגיה נפרדת. קיימת גם הבעיה
של העברת שירותים מן העיריות לממשלה. מה שאני טוען הוא שבשלב זה אין
מקום להעלות את המסים, להכביד על האזרח הכבדה נוספת ע"י מסים נוספים.

ולשאר את המצב הקיים אפשר?

ב.צ. קשת:

לא.

י. בארי:

כלומר, האוצר צריך לתת?

ב.צ. קשת:

א. גיבלבר:
 יש בעיה אחת גדולה של המסים העירוניים ומסי הממשלה, איכות השירותים והפרופורציה של חלוקת הכספים. אני למשל חושב על הגשת הצעת חוק בענין זה. שמעתי שיש בענין זה דיון בין משרד הפנים ומשרד האוצר, והם מכינים הצעת תקנות. זה נושא אחד. ח"כ בארי מציע בענין זה בכל פעם, במקום להוסיף כסף לרשויות המקומיות, להוציא מהן שירותים. אני מתנגד לזה, אבל לא על כך אנחנו דנים היום.

יש הבעיה השנייה, של כוח אדם מיותר, שאינו עובד ואיננו ממלא את תפקידו, ובעיית חוסר היעילות.

זה לא הוכח.

מר רותם:

כך בכל אופן אומרים, ואת זה צריך לבדוק, ועל כך צריך לדון בוועדה.

א. גיבלבר:

נוסף לכך יש לפצננו עכשיו ענין קונקרטי, מצב שנוצר בקשר עם ההתייקרות האחרונות ובקשר עם ההקפאה שהתחילה לפני שלוש, ארבע או חמש שנים. ההסתדרות חייבת להעלות מסי, לממשלה מותר להעלות את מסי, את מחירי הדלק וכו' מעלים - רק לרשויות המקומיות אסור להעלות את מסי, משום שזה יתבטא באי צדק. ניסו לעזור לרשויות המקומיות ע"כ שהממשלה מעבירה להן כסף מתקציבה היא, במקום להעלות את המסים העירוניים, ומה גם שיש טענה שתוספת מסי ברשויות המקומיות תיאכל ע"י הגביה הלא-יעילה. יוצא שלרשות המקומית משלם האזרח מינימום, אבל הוא משלם למדינה. אני חושב שגביה עשו הרשויות המקומיות כשהסכימו מלכתחילה להקפאת מסי.

הסכימו? כפז זאת עליהן.

ב. עוזיאל:

א. גיבלבר:
 הנה, אומרים שבעור ימים אחדים תהיה ישיבה משותפת, ואולי הרשויות המקומיות יסכימו לקבל 80 או 100 מיליון לירות במקום להעלות את מסי, כפי שהודיע מר אילון. אני סבור שזה לא טוב, לא מבחינה חינוכית ולא מבחינת שלטון עצמי תקין. נוכח המצב הקונקרטי הזה אני תומך עכשיו בהטלת מסי נוספים ברשות המקומית. ונכון אמר ח"כ קשת שכרגע אנחנו צריכים להגיד מה אנחנו רוצים לגבי הענין הקונקרטי הזה: אם להעלות את המסים ברשויות המקומיות, או שהממשלה תכסה להם 100 מיליון לירות מתקציבה היא. ואני כאמור תומך בהעלאת המסים.

פעם דובר על תכנית לקונסולידציה של חובות הרשויות המקומיות. האם נעשה משהו?

י. בארי:

ג. עוזיאל:

לא נעשה דבר.

ד. ברזילי:

אחת הדרישות שלנו היתה לעשות קונסולידציה כזאת. דבר לא נעשה.

ב.צ. קשת:

הויכוח היסודי צריך להיערך בהזדמנות ראשונה. אינני יודע מה תהיה דעתי מחר בקשר לעמדה העקרונית אם השלטון המקומי צריך להעלות את מסיו בהתאם לשירותים שהאזרח מקבל. אני מנסה לקטע כרגע עמדה רק בקשר לשאלה הקונקרטיה שהועלתה היום: הבעיה של כמה מאות מיליוני לירות הנובעים מן ההתייקרויות האחרונות. לדעתי היום הסיכום צריך להיות פניה לממשלה, א) להכיר במצב הבלתי נסבל של הרשויות המקומיות; ב) לכסות מיד את הגרעון (350 או 400 מיליון לירות). במידה והממשלה איננה יכולה לכסות את המכום הזה - לאפשר מיד להעלות את מס הרשויות המקומיות; ג) פניה תקיפה לרשויות המקומיות לעשות הכל כדי לייען את עבודתן, מבלי להיכנס לשאלה מהו הייעול, האם פירושו רק פיטורי עובדים או יכול כפי שתיאר לנו מר עוזיאל. אינני מציע לעמוד על המקח, כי אם הממשלה תתן סוציית הסכום - על היתר ישלמו ריבית, והענין יתחיל להתגלגל שוב. אפשר לעשות חשבון כמה חודרי כיתות אפשר היה לבנות במדינה הזאת אילו היתה הממשלה משלמת בזמן.

ג. עוזיאל:

בירושלים לבד - שני בתים-ספר.

ב.צ. קשת:

כיוון שאנחנו עומדים לפני דיון כללי בשאלת הרשויות המקומיות - כך אני מציע לסכם היום, לגבי הבעיה הקונקרטיה.

הי"ר י. ארידור:

נראה לי שהצעת ח"כ קשת מחפשת את המכנה-המשותף הנמוך ביותר, נוכח חילוקי הדעות שיש בוועדה. ואם אין התנגדות לסיכום הזה - אני מציע שנקבל אותו.

י. בארי:

אני מתנגד לחלק הראשון. כי רק הוא יתבצע, ואילו החלק המדובר על הצורך בייעול ברשויות המקומיות לא יתבצע.

א. גיבלבר:

אני מוכן להסכים להצעה אם הסיודר אכן יתבצע, ולא אם יהיה כמו בעבר, שהכסף הובטח לרשויות המקומיות אבל הן לא קיבלו אותו בזמן.

הי"ר י. ארידור:

יש מספר דברים שבהם נראה לי שאין חילוקי דעות. ראשית - בכך שאנחנו קוראים להכין תכנית מיידית לפתרון יסודי של מצב הכספים ברשויות המקומיות, להביא את התכנית הזאת לוועדה שתדון בה בשבועות הקרובים, ואנחנו מבקשים ממשרד הפנים גם לדווח לנו מה יסוכם בישיבה המשותפת שנקבעה ליום ב' הבא, כדי שנוכל על סמך זה לפעול בדיון היסודי שנקיים בהקדם. משום שאנחנו יודעים שהמצב ילך ויחמיר בחודשים הקרובים.

בענין הייעול ברשויות המקומיות איננו יכול לקבל את הטענה שכשיש גרעון נוסף של 2%-3% מהתקציב הכולל - אי-אפשר להתגבר לפחות על חלק ממנו ע"י ייעול, ואינני אומר דווקא פיטורים.

ועות הפנים ואיכות הסביבה
21.10.75

הי"ר י. ארידור:

משום שאם אני טועה - המצב חמור הרבה יותר. משום שאם אי-אפשר לייעל באחוז אחד או שנים, המסקנה היא שהעיריות בארץ הן המכשיר הכי יעיל במדינה, כי בכל מקום אחר אומרים שאפשר לייעל, וזה מוגזם. אני מציע אפוא שהוועדה תבקש להגיש לה תכנית יעול, וכיום אינני רואה בכונות לכך. כי כרגע אומרים: אין לנו אפשרות לייעל; אנחנו מחפשים פתרונות אחרים.

ב. עוזיאל: זאת התרשמות לא נכונה.

הי"ר י. ארידור:

אם כך, הייתי מבקש ממרכז השלטון המקומי להגיש את תכנית היעול הזאת לא רק לממשלה אלא גם לנו. ואני מדבר עכשיו על תכנית לייעול, ולא על הפתרון השלם.

מה שנוגע לפתרון הנושא השנוי במחלוקת, שאלת העלאת המסים - אני מבין שאפשר להתאחד סביב החלק הראשון של הצעת ח"כ קשת, האומר שהפתרון הראשונה, לשנה זאת, איננו ע"י העלאת מסים אלא ע"י כיסוי ע"י הממשלה של אותו גרעון נוסף שהוא בלתי נמנע עקב ההתייקרויות האחרונות. ורק אם הפתרון הזה לא יתקבל - מובן שצריך יהיה למצוא פתרון אחר. נדמה לי שגם הצעה זו אפשר לקבל על דעת הוועדה כולה, לא כהנחיה לעתיד ולא כפתרון כולל, אלא בשלב זה. אני מציע שנפנה בשלב זה לממשלה לפתור את השאלה הקונקרטית הזאת בלבד, מבלי להתייחס לשאלה מה יהיה אם הממשלה לא תכסה את הגרעון בשלב זה, מבלי לומר: אם לא תכסו את הגרעון - אזי נתבע העלאת מסים. כרגע אני מציע שנסתפק רק בפניה לממשלה לכסות את הגרעון. תוך חודש ימים ניכנס לדיון כולל בשאלת המיסון הכללי, כולל ענין העלאת המסים כעקרון. ביקשנו ממשרד הפנים להגיש לנו את תכניתו לפתרון כולל, וביקשנו ממרכז השלטון המקומי להגיש לנו את תכניתו הוועול, ובתנאים אלה נראה לי שזהו המכונה-המשותף היחיד שסביבו אפשר להתאחד.

את

א. גיבלבר: אני מציע להוסיף/הסייג: שאם תוך חודש ימים הממשלה לא תמצא פתרון - נמליץ על העלאת מסים. אחרת אתנו לסיכום המוצע.

א. יריב: נכון שאי-אפשר להתעלם מהבעיה המיידית. אבל אי-אפשר גם להתעלם מן הבעיה היסודית, כפי שהעלה ח"כ בארי. אבל אותה קשה להתחיל לפתור רק במישור של השלטון המקומי. כי שרשי הבעיה הם במישור הלאומי. יחד עם זה, וכדי להגיע לעמדה אחידה לצבי הענין הקונקרטי שלפנינו, אני מציע להעמיד את הסייג של זמן רק לגבי דרישתנו כלפי הרשויות המקומיות, לגבי המועד להגשת תכנית היעול שלהן. אולי זה יניח את דעתו של ח"כ בארי. כלומר, לא נמליץ על העלאת מסים ברשויות המקומיות מבלי שנקבל מהן תכנית לייעול.

א. גיבלבר:

אם נכון אמר ח"כ יריב שאי-אפשר להוציא את ענין הרשויות המקומיות מן הקונטקסט הכללי במדינה - אי-אפשר להתנות לגביהן את התנאי הזה בקשר לתכנית היעול, כשאינן מתנים זאת לגבי כל יתר הגורמים האחרים במסק.

אני מציע שנקבל החלטה המתייצבת מאחורי הרשויות המקומיות בבעייתם המיידית. יחד עם זה, אנחנו יכולים לפנות אליהן ולבקשן להגיש לנו תוך חודש תכנית יעול. כלומר: נפנה לממשלה

ועדת הפנים ואיכות הסביבה
21.10.75

א. גיבלבר:

שתכסה את הגרעון, ואם הממשלה לא תעשה זאת תוך חודש - נתיר לרשויות המקומיות להעלות את מסייהן.

ב.צ. קשת:

השאלה העומדת כרגע לפנינו היא האם הרשויות המקומיות יכולות להמשיך במצב שנוצר היום. בשאלה זו אין הבדל השקפה בין כל חברי הוועדה: שכך אי-אפשר להמשיך. אם א"כ בארץ חושב אחרת, שאין לרשויות המקומיות גרעון ושהן יכולות להמשיך במצב הקיים - שיגיש הצעה משלו. אנחנו יכולים ללכת באחת משתי דרכים: או שאנחנו תובעים מן הממשלה לפתור מיד את הבעיה, מבלי להצביע על דרך, או שאנחנו אומרים: הדרך לכך היא או ע"י הקצבה מן האוצר או ע"י העלאת מסיים. אחת משתי ההצעות הללו אני מציע לקבל.

הי"ר י. ארידור:

כרגע נראה לי שאנחנו יכולים להתאחד מביב ההצעה שאנחנו תובעים מן הממשלה לכסות בשלב זה את הגרעון של כ-350 מיליון ל"י.

ב.צ. קשת:

לתבוע מן הממשלה לכסות את הגרעון, מבלי ללחוץ עליה שאם לא תכסה זאת מכספיה היא נתיר לרשויות המקומיות להעלות את מסייהן - בכך לא יהיה לחץ מספיק על הממשלה.

הי"ר י. ארידור:

הנושא של העלאת המסים יתעורר רק אם האוצר יודיע שהממשלה נסוגה מעמדתה הקודמת ומוכנה להעלות את המסים. כרגע הדבר עדיין איננו אקטואלי, עד שנשמע את חשונת האוצר לתביעה שהוא יכסה את הגרעון מתקציבו.

א. גיבלבר:

אני מציע שנפנה לממשלה בתביעה לפתור את הבעיה בודחיות, תוך חודש ימים.

בלי הסיפא.

י. בארץ:

א. גיבלבר:

כלומר: שתי הדרכים נשארות פתוחות. אנחנו דורשים לפתור את הבעיה תוך חודש ימים.

י. בארץ:

את זה אפשר לקבל. יחד עם זה אנחנו דורשים תוך חודש ימים את תכנית

הייעול מהרשויות המקומיות.

מר רותם:

אינני רוצה שהוועדה תקבל החלטה לפיה הממשלה תממן את הגרעון. משום שאז יטענו כלפי הוועדה: האם בוקתם את מקורות ההכנסה שאתם דורשים מן הממשלה לשלם? הנוסח צריך להיות: לפנות לממשלה למצוא תוך חודש ימים פתרון למצב הכספי וכו'.

מחליטים: הוועדה פונה לממשלה ומבקשת תוך חודש ימים הצעה לפתרון כולל. הוועדה גם תובעת מן הרשויות המקומיות להגיש תוך חודש ימים תכנית יעול. במסגרת הדיון על התכנית הכוללת, אם עדיין תישאר בעינה הבעיה הספציפית - תתייחס הוועדה גם אליה. כן מבקשת הוועדה דיווח על הפגישה המשותפת שתקיים בין משרדי הפנים והאוצר ומרכז השלטון המקומי בימים הקרובים.

ד. ברזילי: מה שנוגע לתכנית היעול שלנו - צריך שיהיה ברור כי מרכז השלטון המקומי הוא גוף שמייצג כ-200 רשויות מקומיות, ואין המצב ברשות אחת וזוהי למצב ברשות שניה. מה שאנחנו יכולים להבטיח זה אפוא רק תכנית עקרונית, לא תכנית מפורטת לכל רשות ורשות.

היור' י. ארידור: מרכז השלטון המקומי יכול היה לקבל החלטה על העלאת מסים סלקטיבית - -

ג. עוזיאל: זה לא מדויק. אמרנו שהיה התאמה בין העלאת המסים לבין דמת הייעול.

היור' י. ארידור: אם כך, אפשר להגיש לנו גם תכנית סלקטיבית לגבי יעול.

ב.צ. קשת: את זה אי-אפשר לעשות תוך חודש ימים.

היור' י. ארידור: אינני רוצה שייווצר מצב שאת התכנית להעלאת מסים אפשר לקבל תוך 24 שעות ואילו את התכנית לייעול אי-אפשר לקבל תוך חודש.

ב.צ. קשת: אפשר לפנות למר ברזילי שיגיש לנו תוך חודש ימים תכנית יעול לחדרה, אבל לא לגבי כל 200 הרשויות המקומיות שהוא מייצג. אפשר לגבי אלו לבקש קווי פעולה, ואולי תוך סלקציה בין קבוצות של רשויות מקומיות.

מר רותם: הרשויות המקומיות עשו צעדים לייעול יותר מכל גורם אחר. למשל: כיום אנחנו מכינים את המשכורות של כל עובדי הרשויות המקומיות במקום אחד. ע"כ נחסך מנגנון ניכר, וגם את זה צריך להביא בחשבון.